



RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLEM

La llengua Catalana amb caràcter oficial per totes nostres relacions inclús amb el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil i per el règim intern de la Nacionalitat Catalana i per a ser arbitres de nostra administració.

Que siguin Catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions e impostos per contribuir als gastos generals de l'Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes o lleves i facultat de poder contribuir a la formació de l'exèrcit de l'Estat espanyol per medi de voluntaris o diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realitza la Unió Catalanista, tenen el dret i el dever de cooperar-hi tots els Catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme Català, qualsevol que siga llur pensar i sentir en matèries religioses, polítiques o socials.

La qüestió de les Notaries

La solució

La qüestió de les notaries ha tingut una solució quelcom inesperada. Acostumats a la negació absoluta de totes nostres demandes, solmesos continuament a totes les vexacions i els despreis per part del règim uniformista que ho malmena tot, el R. D. publicat ja fa alguns dies per en Romanones, produeix sorpresa per la justícia que enclou. Amb tota sinceritat tenim de dir que no'ns creïem obtenir tant; més aviat ens inclinàvem a pensar que ho perderiem tot, malgrat les campanyes unànims i insistents de Catalunya, malgrat es posessin al costat nostre, tots els Col·legis Notarials.

Naturalment que l'aspiració Catalana era justíssima, que contra ella no s'havia posat cap raonament, ni era possible oposar-li, però tot això no té cap valor per els uniformistes. Es sempre agraviant a la raó, atacant a tot un poble, ferint de plé a la Justícia, que's resolen totes les qüestions dintre l'Estat espanyol: és amb l'escàndol i la baixesa d'ànima que se sosté el règim d'opressió Catalana. Per això sabem que lo just no triomfa.

Si aquesta vegada, com en la qüestió de l'article 15 del còdic civil, hem guanyat, ha sigut a despit de tot i contra tot. Llegint el

preàmbul del R. D. esmentat ja's veu que ha sigut imposat; cap orientació hi ha, es boirós, eclèctic, redactat per a complir, únicament. Si el citat R. D. hagués sigut publicat en virtut d'una convicció—en aquet cas salvadora—i en consonància amb lo que's disposa, el preàmbul seria un document arxivable en els anals de l'història centralista.

Però deixant apart els mòvils i fixant-nos en el fet concret, en la part dispositiva, cal reconèixer que deu alegrar-nos. Es un pas endavant molt notable, perquè no solsament deroga 'l R. D. Barroso de 1911 que originà la protesta, sinó que suprimeix el cos d'aspirants creat per en Dato en 1903. Queda un torn centralitzat, el d'oposició entre notaris, però en realitat aquet torn, que amb el temps desapareixerà, sustitueix a un altre pitjor, el d'ascens per mèrits. El torn d'oposició lliure per tota mena de notaries, el més important, es farà a les Audiències; abans del decret Barroso no mes s'hi feien les de 1.ª i 2.ª quedant excluides les Notaries dels pobles petits. Ara totes es faràn a Barcelona. Aquet és el triomf un xic aminorat per la composició dels tribunals; però entenem cosa no gaire difícil, i en aquest sentit hauríem de treballar, lograr que al menys l'oficial de la Direcció general no'n formés part i que's

dos Notaris del Col·legi, que ademés del degà n'han de formar part, fossin designats per les Directives. En lloc de l'oficial de la Direcció podria haver-hi el degà del Col·legi d'advocat o un advocat de la Junta. Tampoc és lloable lo del programa únic per més que al nostre entendre tampoc té una gran importància: en té més la composició del tribunal.

Es innegable que hem avençat notablement. La solució adhuc no sigui completament la nostra, adhuc quedi el torn entre notaris a Madrid, és d'elogiar. Per l'interés que la qüestió enclou i per lo relativament fàcil que seria, cal que en la primera ocasió ens movem per a canviar, una mica no més, la composició del tribunal i treballem per el restabliment del precepte que obliga als notaris a saber l'idioma del país,

F. CULÍ I VERDAGUER.

afixecar la terra amb els seus braços. Era com un sagrat festeig entre Catalunya i Provença, amb el mateix foc i amb els mateixos grans silencis d'un diàleg d'amor: aquell silenci gloriósament fecond, que trasbalsa l'ànima. Quan la paraula d'un dels dos s'aturava en un de aquells silencis laboriosos, després s'en demanaven perdó enviant-se l'un a l'altre, una obra mestre que havien fet florir per a la llur patria.

Doncs penseu que és tot això que el Geni de la Provença ens dona. Penseu en l'alta abnegació d'aquesta ofrena, vosaltres, els qui teniu lletres estimades que, per tot l'or del món no les donaríeu.

Que no és per l'or del món que les cedeix el Mestre. Es per amor i gloria de mossèn Cinto; és per l'amor, per l'or del cel, que ell les dona.

MAIG.

Esguards

HEUSAQUI unes lletres que ell va enviar-me —ens ha dit En Mistral tot donant-nos uns plects de mossèn Cinto—poseu-les en venda, i afegiu el producte a la llista de subscripció per al seu monument.—

Heusaquí unes lletres que ell va enviar-me; que vol dir, heusaquí un troç de la seva amistat gloriosa; heusaquí un bocí de la meua ànima... I sobre aquest amor alceu-li el monument de pedra.

I és la Provença daurada, qui diu aquestes paraules. I és el seu verb, qui ens les tramet.

Us hi heu fixat bé, Catalans, en el gest de aquest home immortal que porta en sí la resurrecció de la seva raça? N'heu capida tota la generositat? Tota la magnànima llarguesa?

Penseu en el tresor d'aquestes lletres, per a aquell a qui anaven adreçades. Penseu-hi, vosaltres, els qui guardeu lletres estimades: fulls de paper tot olorosos de records, com si la vostra vida fos una gran flor i ells en fossin els pètals esfullats.

Doncs, són pètals de la vida de mossèn Cinto els que En Mistral ens ofereix.

Devia ésser un magnífic diàleg, el dels dos genis. Sols ne tenim tres mostres i ens encanten. Parlaven dels seus ideals de poesia, dels seus anhels, dels seus amors supremes. Parlaven dels seus desitjos per a les patries llurs, amb el llenguatge de dos déus mitològics qui volen

ENGLANTINES

IMMORTALITAT

A VERDAGUER

Ja'n poden passar d'anyades;
fins segles poden passar,
que'ls vostres cants, oh, gran Mestre!
sempre més ressonaràn.

Ressonaràn per la terra
on vos els vàreu crear,
com sons divins d'ensenyança
on els Mestres hi apendran.

Ressonaràn fora terme
per orgull dels Catalans,
que'l vostre nom, amb la Patria,
sempre anirà agermanat.

Ja'n poden passar d'anyades,
fins segles poden passar;
que'l vostre nom, a la Terra,
ja mai més s'hi esborrarà.

JOAQUIM DELCLÓS I DOLS

Per no haver rebut a temps les «Coses de l'Ampurdà» d'en Ramon Masifern, ens veiem obligats a suspendre'n la publicació, aquesta setmana,

A l'entorn del I Congrés de Metges de Llengua Catalana

S'HA posat terme a les tasques de la primera *Reunió de metges de llengua Catalana*, reunió que, per sa importància, ja abans de començar fou batejada amb el nom de *Primer Congrés*, i que marca una fita gloriosa en la poixança sempre creixent de la Catalunya nova.

La nostra Patria que a pesar de les trabes centralistes va fent sa via sempre vers l'ideal i que en totes les manifestacions del pensament modern va al davant de les demés terres hispàniques; Barcelona, que en la ciència mèdica pot anar de bracet amb les nacions modernes, comptant entre els seus metges, cirurgians com en Fargas i l'Esquedo, neuròlegs com en Galceràn, citòlegs com en Calleja, oculistes com en Barraquer i tants i tants especialistes que han devingut celebritats, amb respecte són escoltats en tots els congressos europeus en que prenen part, i que compta amb una Escola Mèdica Catalana representada pels Orfila, Letamendi, Robert, etc., aquesta Barcelona nostra tenia d'ésser la que prenguéssin l'iniciativa per a un Congrés de la importància com el que s'ha efectuat. I en mig del tràngul de les passions polítiques hi ha sorgit la veu de la Patria que ha cridat a tots els metges que amb la llengua Catalana pregunten i donen indicacions an els seus malalts, per a que amb amigable i patriarcal reunió se nodrissin de Ciència, se nodrissin de Patria.

I «certament que per a fer ciència veritat—com digué en Fargas en la seva hermosa oració inaugural—que tingui el segell de cosa personal, deu emprar-se aquella llengua que més sigui l'exteriorització fidel d'aquell treball científic... I sols això ho permet la llengua pròpia, aquella que és tant immanent i intrínseca de l'individu que constitueix un de sos caràcters distintius i peculiars». I veus-aquí el perquè els metges de Llengua Catalana, tot volguent fer ciència, no han volgut oblidar llur parla.

Voldríem tenir l'espai suficient per a publicar íntegre aquell discurs tant amarat de catalanitat que pronuncià en l'acte inaugural el Dr. Fargas, aquella oració que resà a nostra llengua mare, i que hauríem de tenir ben present tots els qui volen fer Ciència i art a Catalunya. Amb els ulls fets en ella s'anaren des-

granant les diverses sessions i visites a clíniques, i per fi la creació de l'*Associació general de Metges de Llengua Catalana*, la finalitat de la qual consistirà en fomentar l'estudi de la ciència mèdica de casa nostra i en la celebració d'altres congressos i actes entre'ls metges de llengua Catalana, encaminats al mateix fi.

Tant de bo que dels metges prenguessin exemple els conreadors de les demés ciències i arts a Catalunya, enlairant en totes llurs manifestacions la parla nostra, i poguéssim dir: qui sab si d'aquí uns anys s'haurà de comptar amb ella quan arreu del món se vulgui discutir de Ciència i d'Art.

LL. G. CATALÀ



No's mogui!

No m'ho deia cap retratista, perquè ara, amb les instantànies, no fan com en aquell temps que's podia deixar un artiller davant de la màquina fent *pose* i mentrestant anar a menjar-se l'escudella i distrets la carn d'olla, postres i cap al cafè fins que, quan la senyora volgué aprofitar l'estona per endressar, es trobà amb l'artiller dret i plantat davant de la càmera-màquina.

No m'ho deia cap retratista, no, que aquests avui no han menester la quietut per res; m'ho deia un dentista, com s'en diu, puig li estaria millor un arrenca-caixals.

—No's mogui!—Quan ja tenia les mordaces agafant alhora caixal i geniva i l'altra mà damunt el cap com si fos el botxí de Sant Joan. I s'esclafà el caixal deixant les arrels dintre.

—No's mogui!—Altres vegades amb la màquina de foradar barrinant per a fer-hi lloc amb aquell terrabastall de la reïra de bet.

—No's mogui!—Cada vegada que amb la clau anglesa d'ells, que sembla un ganxo de remenar bales de cotó i fardos dels que usen els camàlics al moll, pretendia estirar les arrels.

I de «no's mogui!» jo no sé els que'm va dir desde quarts de nou del matí fins a les dotze ben tocades. Lo que sí sé és que tres dies que no tastava res i després aquella sentada de «no's mogui!», quan vareig sortir, la meua muller tenia de sostenir-me, i sortí d'un amic, un dels germans Cusine, que va acompanyar-me al tranvía i d'aquest a casa. I també sé que el metge de casa va preguntar-me si volia pendre part en causa i que jo li vareig pregun-

tar si'l condemnarien a que jo n'hi arrenqués un an ell de caixal, i que en vista de que no, ho deixí correr.

M'he recordat d'aquest pas ara, al volguer tractar de la guerra que no era guerra i del terrer *conquistado* sense anar a la *conquista* de territoris, segons digué formalment en Maura al Congrés al donar explicacions de les operacions del Rif.

Aquests no fan com l'arrenca-caixals amb pis i finestra que dona al carrer; aquests no recomanen la quietut dinàmica, sino l'acústica.

—Calleu! que ara és primerenc parlar de lo que serà. Fieu amb nosalires, que a Algeciras ens farem valdre el «dret de veinatge» per fer d'un troç de patria moresca un troç de patria espanyola, que serà com si nosaltres i ells la tinguessim més gran en quant a deures i pensions; i per ells i vosaltres com si ja no'n tinguessiu en quant a drets, fruits i profits.

—Calleu!—Ara que amb l'estocinada del barranc del *Lobo* s'hauria abaixat la carn a la Antropofàgia.

—Calleu!—Ara que les potencies, aquests grans centralismes, usurpadors i esclavitzants, passen la gestació de sapiguer quina enredada ens faràn.

—Calleu!—Ara que'ls hi hem fomut aquesta pallissa, ells a nosaltres, i ara que *nuestras tropas se baten con entusiasmo* (això no té traducció lògica) *y está comprometido el honor nacional*. Com si s'hagués vist entrar disreta a la senyora *Nación* a lligar-se la sabata a l'escaleta d'una caraça.

I més que res, calleu els que sabeu historia i's recordeu de lo que passà el 1714, que permet establir un paralelisme entre el país selvatge que avui anem a regenerar i la vostra ascendència que civilitzàrem.

Com ara, vigilant el contrabando d'armes, perque de firar en mauser ja'n són prou i massa civilitzats; llavors fermant les ganivetes a la taula.

Com ara, amb el tractat de París anant junta la França amb l'Espanya a partir-se el moro, tal i com es partiren pel Pireneu, la carcanada de Catalunya, el xai expiatori dels pecats centralistes, d'aquests organismes burocràtics que s'anomenen polítics, veritables *fago-populos* tant farts i ferotges que com l'arreclau fins es mengen sa pròpia mare al naixer.

—Callin i no's moguin!—Sobre tot al fer llesves d'homes que faltaràn al taller i a l'escola de moment, mes que'ls uns no tornaran al sí de la familia, als braços de la mare carnal, per

anar a geure al sí d'aquella terra que ahir no era patria espanyola i demà ai! de qui no la tingui per tal, i qui sab quan ja no tornarà a ser-ne com tantes i tantes que n'eren, i ja no'n són.

—Callin i no's moguin!—que'ls anem a retratar i quedaràn bé—al parlar en la *Gaceta* el ministre d'Hisenda, de les factures dels uniformes de *kaki* i no's recordin del compte de la modista dels vestits de *rayadillo*, ni dels incidents que la facecia del «General Concha» fa renàixer als més desmemoriats, ni d'aquella estela que solca l'Atlàntic i el mar Roig i pobla cementiris de morts de fam que s'havien descurat de no respirar; ni d'aquells presoners que'ns retornà l'oncle Sam roigs i grossos com l'anunci de la cervesa Damm.

—Callin i no's moguin!—que ni cap *tomador del dos* els hi alleugerirà la butxaca més llest i sense sentir-se'n de lo que ara 's farà 'l joc de mans de convertir en *Patria española* un troç de terra que Déu s'havia descurat de fer-li.

Per la llei del veinatge, consagrada en el tractat dels Pireneus, es feu el miracle. Polònia sab que no fa mal l'operació i la ciencia ha trobat que, com que'l mar geu sobre la terra, la terra d'*allende* és veïna de la d'*aquende*, i no al revés. Per tant, que tremolin els moros avui, i els inglesos demà.

Però—callin i no's moguin!—

MACEO.



VESPERTINA

El sol s'en va a la posta darrera les muntanyes deixant orfe la terra del seu plàcid consol, i 'l cel se va teixint d'unes vesllums estranyes mentres que valls i serres se van vestint de dol.

Les ombres de la nit s'extenen misterioses... Al firmament oscil·len les esteles primeres...

Exòtiques visions d'imatges paoroses cavalquen per la plana com fades joganeres.

Prest brilla en la foscor, la lluna resplandenta, sorgint de les tenebres de les regions ignotes; se sent brunzi a l'espai indòmita i potent una cançó solemne que entonen les granotes.

I passen les parelles d'enamorats novells dient-se entre sospirs paraules agradoses, i l'estimada i jo passem lo mateix que ells parlant baix, molt baixet, com xiuxieig d'aloses.

RICARD BALLESTER

Reus

Del nom i de la unitat de la llengua Catalana

(Continuació)

AIXÓ és lo que va passar amb el Català i per xò aviat va tenir consciència de la seva personalitat, — molt abans de que 'ls demés dialectes nascuts en ses entranyes neguessin la derivació llur. L'expressió *catalanesch*, *catalaniscus* era la comuna, amb la qual se la va designar des d'un principi.

A les derrerries del XIII^e segle, ja En Jofre de Foixá deia: «Si tu trobes en cantar provençal algún mot qui sia francès o *catalanesch*...» No ens ha d'estranyar pas l'antiguetat d'aquesta afirmació. El parlar de nostres majors té fesomia pròpia, diferenciada de la provençal en les paraules, en l'ortografia i fins en la fonètica, des de que va començar a vessllumar-se entre llait barbre dels documents dels segles X i XI.

Muntaner és, d'entre nostres primers escriptors, el més enamorat de la denominació de *catalanesch* i de les excel·lències d'aquesta llengua, que no sab citar sense un superlatiu. Per a ell el *bell cathalanesch* és el llenguatge més extens d'Espanya, i no perd ocasió de ponderar que amb igual puresa 'l parlen els pobles conquerits de poc per les armes d'Aragó, i 'ls estrangers que combateren amb elles o contra d'elles. Els habitants de Murcia, els de Menorca; els dos joves sicilians En Roger de Llúria i Conrat Llança; el duc franc d'Atenes, En Gualter de Brienne; tots parlaren el *pus bell cathalanesch del mon*.

L'epítet *cathalanesch* fou de molta usança en tot el XIV^e segle, al costat del de *pla català* o *vulgar català*, que's venia usant per molts escriptors, en oposició a l'*art de trobar*: Anselm Turmeda, autor de les *Cobles de la divisió del reyne de Mallorca*, n'és un exemple.

Enipèro un altre autor de la mateixa regió, traductor d'una obra de cirugia, manifesta que la tradueix de *lati en romans catalanesch*.

En el regnat d'En Joan I trobem preferentment usada, l'expressió *lingua cathalana* o *lingua catalhanica*, en la qual s'escriuen i tradueixen, com ho confessen els secretaris de la Cancilleria reial, la major part dels documents diplomàtics i les cartes reials familiars. Precisament en aquesta època en la qual el Català, — la llengua *mes polida de Spanya*, en el concepte d'en Boades — alcançava la plenitud de son desenrotlló, es a dir, a les derrerries

del XIV^e segle, és quan se romp en dos troços l'unitat externa, per la fretura dels fills de l'Atenes del Turia a escriure en valencià.

Per fortuna aquesta qüestió és resolta per la ciència.

Els savis estrangers no s'ocupen de llengua, ni literatura llemosines ni valencianes; quan escriuen l'història de nostra literatura, no reconeixen cap altra literatura que la Catalana, sense excloure-hi per xò ni Mallorca ni Valencia, riques províncies de aquella.

Agafin-se les històries de nostra literatura que en aquests temps darrers s'han escrit per estrangers: italians, francesos o alemanys, les d'En Cardona, Camboliu, Morel-Fatio y Otto Dench; les antologies poètiques, com la tan coneguda d'En Fastenrath; consulti's els treballs monogràfics de nostres primers crítics, com en Milà, en Menéndez Pelayo, a excepció d'una farragosa història de nostra renaixença, en la qual son autor va proposar-se adular tota vanitat local i personal, i qualsevol se convencerà de que tots estan avinents a donar el nom de literatura Catalana, a la dels pobles d'aquesta llengua, que formaven l'antiga Corona d'Aragó.

Deixant de banda un oportú testimoniatge d'En Valera que podria afegir-hi si tingués temps a sobrança, em contentaré en citar un record personal, el de les oposicions a càtedra de l'il·lustre Menéndez Pelayo, a les que vaig tenir el gust d'assistir, i en les quals va suscitar-se el problema que vinc apurant.

El senyor Canalejas, qui tant ha figurat després en l'història de la política, allavors contrincant del qui ha sigut professor d'Història de la Literatura espanyola a l'Universitat Central, al voler intercalar en el seu programa lliçons de literatura Catalana i Valenciana, promogué el problema del qual m'ocupo. Com és natural, l'aïtal heretgia literària va despertar les protestes d'un coneixedor tan a pregón de nostra llengua i literatura com en Menéndez Pelayo, el qual, amb frase enèrgica replicà an el senyor Canalejas, enfocudí a sostenir sa absurda distinció: que des dels estanys de Salces fins a les palmeres d'Elche, no s'hi parla més que una sola llengua, i que la literatura d'aquest extens territori, no tenia més que un nom: el de literatura Catalana.

(Continuarà)

El Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria

JA és un fet, ja és una realitat, l'anhel que la dependència comercial i industrial de Barcelona, aixoplugada sota'l nom que encapsala aquest article, perseguia. Dintre curt temps, tindrà estatge propi lo suficient espaiós i gran per a inquirir-hi com cal, aquell munt d'aules culturals que és la més ferma base de tota la seva actuació patriòtica. Les 22 assignatures que s'ensenyen, podran gaudir amb tota la amplitut, d'espai, llum i mètodes que la moderna pedagogia comercial i industrial imposa. Ja quasi bé es podrà titllar sense escrúpols de cap mena, que indubtablement serà una Universitat comercial Catalana, car an allí, res, absolutament res, hi mancarà que no posseeixi una entitat similar qualsevolga de l'extranger. I és que'l «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria», porta en son si, l'essència de la fortitut, l'empenta de la fermesa en l'ideal de les grans coses, car no parará aquí sa tasca. Passaràn anys, i el Centre s'anirà engrandint, renovant mètodes, fent innovacions en ses classes, ampliant-ne, creant-ne, fins arribar an el cimall de les seves aspiracions nacionalistes i culturals, de previsió i de classe, i que siga un fet la instauració per l'esforç particular, de la veritable Universitat Comercial i Industrial de Catalunya, per aon tindran de passar per a rebre el baptisme de la validesa en les llurs tasques escolars, tots els dependents de la nostra terra que vulguin conscientment exercir qualsevolga de les innombrables ensenyances que per a honra i glòria del Comerç i de la Indústria de Catalunya s'hi donaràn. Aquest ideal no pot ésser un somni, coneixent els falaguers precedents que atresora el Centre. Cal veure com comença i amb una marxa sempre ascendent i ràpida, aont ha arribat. Per això cal esperar-ne quelcom més; sabrosos fruits d'una joventut ben Catalana, ben estudiosa i ben forta culturalment, per a presentar-se davant del món com a devantera d'una futura raça que tenint dret a ésser, vol influir poderosament dintre la Humanitat, dintre la civilització mundial.

RAMON DE L'ESTANY

Cròniques d'art

LLIBRES I REVISTES

Notes sobre art - Joaquim Torres García.—Es un llibre que marca una fita. Quelcom que entre nosaltres s'imposava i que mereixia ser duta a son terme.

Es fill de la mateixa ardència, el mateix foc d'entusiasta, que genera i crea l'art pictòric d'en Torres García, essencial, plenament nostre.

Ferm i segur, amb ell, Torres García senyala la seva ruta. Falta sols que amb santa unció, nostra joventut, reculli aquesta nostra doctrina, que batega en el petit llibre—de pulcre presentació i atractívol—vivificant el sentir de l'esperitualitat nostra, tant bellament viventa en aquest llibre exemplar.

Blanco refugio. - Guía espiritual de Sitges - Diego Ruiz.—Un petit llibre, que l'Enric Dieste, nostre editor, publica amb sumptuosa i intatxable correcció; vera delectació; bellament ardent, com tot lo que la ment ardorosa del nostre Diego Ruiz, produeix.

En Francisco Sunyer, l'orna amb quatre gravats, ont hi batega tota la gràcia i esperitualitat del seu art, vibrant en les ansies del sentir nostre. Aquestes il·lustracions de nostre pintor, són una revivència de l'ànima de la bella Sitges, que Diego Ruiz tant bellament evoca.

Volne Smery.—Una revista que's publica a Praga.

Son últim nombre dedicat per complert al nostre jove art; Josep Junoy i Alexandre Plana, hi publiquen un estudi sobre ell—agudíssim—on Sunyer, Casanovas, nostra jova escola tota, reb nova consagració.

Rusiñol, Casas el propulsor d'ella, hi tenen un lloc; i l'escola castellana, crúa, on sols Pau Picasso—ben nostre, no?—manté altiu un nom i una força.

Devia ser aquesta revista «Tendències lliures», on nostre art, devia trobar lloc d'expansió, i una consagració en ments no nostres.

EXPOSICIONS

FRANCISCO CASANOVAS.—Novament exposa ses lamentables i àrides pintures.

No'ns satisfà gens, en son culte a un realisme cruament odiós.



ANTONI MUNTAÑOLA.— Uns pocs paisatges, movent-se en un decoratiu impressionisme. Un art—les seves actuals pintures—que recorden al caricaturista, que ventatjosament al paisatgista d'avui, és com fins a l'actual exposició s'ens havia presentat en Muntanola.

Manca un sentit més fastuós de la plàstica i un esperit que reculli una impressió més conjunta, sincera i personal, avui en complet mancament.

SOCIÉTÉ DES DESSINATEURS HUMORISTES.— Nula, com a manifestació artística. Un conjunt de prop duescentes obres—il·lustracions i revistes semblen ésser—en un absolut mancament d'aguda i irònica espiritualitat.

A. AGUILAR.—Un esforç, al qual és ben agé el fruit. Tot fruit d'un sentit purament objectiu.

Manca personalitat, i aquest mancament, malgrat un esforç—que prou el patentisa una tècnica torturada, enervadora—no pot disculpar a l'expositor.

RAFEL EXTRANY.— Pintures mancades per complert d'un alt sentit de la plàstica; de carbons, d'un crú tecnicisme; i uns pocs aiguaforts, que denoten un ver esforç de perfecció tècnica—sens dubte—lo millor de lo exposat, que són lo que més altament responen a l'esperit de creació de l'expositor.

COL·LEGI MONT D'OR. — N'és l'ànima en Moles i una de les mans directores en Torres García, nostre pintor.

Una exposició que alhora que bella manifestació artística, senyala noves orientacions en pedagogia, que és precis que trobi ressó entre nosaltres.

Tot respira un sentit d'amable serenitat; bells dibuixos, estudis ingenuament atractius, roja ceràmica rebosanta de gracia, ens fan aimar la tasca del Mont d'Or.

Insistirem — avui ens manca espai — que aquesta exposició bé val alguns comentaris.

CONFERENCIES

JOAQUIM FOLCH I TORRES.—Ens oferí rescentment una seva conferència, «Art i Nacionalisme».

Viril i ferma, com filla que es de l'agut director de la «Fulla Artística de La Veu, ont En Joaquim Folch hi compleix una bella i fructuosa tasca de Renaixement.

LLUIS NOVAS.

Teatres

El Sindicat d'A. D. C.—La pròxima temporada

ELS llegidors hauràn de perdonar l'incumpliment d'aquella promesa, feta quan al Teatre Espanyol s'acabava la temporada catalana. De tot allò, com que n'hauria de parlar malament, val més no parlar-ne, sobretot ara, que'l Sindicat s'ha compromés publicament a no actuar com empresa. Que'l poble 'ls beneeixi i Catalunya els ho retregui si un jorn s'en desdissin, i hi sortirem tots guanyant.

Això és raonar, cavallers, però raonar amb lògica, car és una cosa descomptada'l fracàs dels Autors en tota gestió organitzadora d'una temporada i en la situació difícil del Teatre Català, encara més. I s'havia de tenir en compte allò que deia jo aquí mateix: que una combinació comercial, comprometia el nostre Teatre. El públic creia que allò era tot del Teatre Català i casi bé tenia raó, i al fracassar l'empresa aquella, fracassava la nostra dramàtica, cosa que donant-li una simple forma de intervenció dels autors, no hauria passat amb aquest concepte.

I diguem-ho clar, per això: el Sindicat, que va perdre diners, ont el públic els va correspondre bona cosa, en una temporada que *no n'havia de perdre, ni n'hauria perdut un empresari fent lo mateix exactament*, aquest Sindicat no té la culpa no més d'una cosa: d'haver-se atrevit amb tasques que no li són propies i encara d'aquest pecat el redimeix el que no hi hagués—vui creure-ho—un home o una empresa que's volgués posar al seu lloc i evitar la vergonya d'una manca de Teatre Català en la ciutat més gran de Catalunya.

Solament hi trobo dos detalls per acusar-los: l'admetre la subvenció de l'Ajuntament, que en la forma apriorística que estava concedida era una mica immoral i l'haver acceptat la renumeració de drets d'autors, sense haver fet servir aquests diners per base d'empresa a liquidar si hi havien ganancies, que aquest acte de delicadesa, després d'ésser just els hauria produït un estat d'opinió molt favorable.

Jo recordo que l'Ignasi Iglesias en la conferència del C. N. R. va dir que ell ho havia proposat varies vegades i els seus companys no l'havien volgut seguir mai; beneïda sigui la proposta, puig ella era de justícia!

Hem de pensar una cosa, els que treballem per Catalunya i tots plegats, els que escrivim en periòdics i fins els que fan musica i pintura,

podríem dir tots els que laboren en manifestacions artístiques, hem d'estar posseïts d'un esperit de sacrifici que de vegades és absolut i molts cops, ademés de no treure'n un xavo ens costa rascar-nos la buïxaca i perjudicar-nos en altre ordre de coses, que l'estat social de la vida, plé de petiteses, ens hi acorralla.

Doncs bé; els autors catalans, en la tongada de desorientació del nostre Teatre, lo menys que podíen fer era aquest petit sacrifici renunciant a uns drets que la llei els dona pera aturar les urpes d'un negociant que's quedaria 'ls pans pastats per altri.

Penseu que aquí mateix i en altres publicacions catalanes, hi han homes que han omplert mils quartel·les, sense cobrar-ne ni una i amb molt valer, ni l'orgull d'una popularitat, per altra part no envejada, els ho recompensa. Jo us asseguro que si 'l fer periòdics catalanistes dongués beneficis, aquests escriptors no acceptarien pas una retribució pel seu treball i en tot cas, de la seva mà passaria a una obra nacionalista que ho necessités. Doncs, perquè'ls autors catalans no havien de donar els seus cabals per el millor creixement del Teatre seu i nostre, precisament en moments que necessitava totes les molles?

No demano pas que se'm contesti i val més que no se'm contesti i sobretot, ara que 'l Sindicat ha dit allò dels nois quan volen fer bon dia: «No hi tornaré mai més».

Davant de Catalunya, es una altra, la pregunta interessant. I doncs, que tindrem Teatre Català la temporada que s'apropa? Dignament, oficialment, que podríem dir, me penso que no, diguin lo que vulguin els nostres diaris.

La casa del Teatre Català bé la rejoveneixen que semblarà una doncella enamorada, però ting el sentiment de poguer afirmar que no'n palparem l'estrena de llur reforma ressonant-hi la llengua nostra, d'un temps arreconada injustament. Si una mà personal o col·lectiva sigués tan amable de llogar aquell nostre teatre, potser si que'ls seus propietaris s'hi avindrien; d'altra manera, els mancarà patriotisme i no voldran ma's-de-cap... en català, que en castellà ja fan la figuereta per tenir-los i mal profit els fassi.

Que fassin voltar les campanes i que repiquin a gloria els nostres diaris, tots cofois de que a les ciutats catalanes hi campin tres companyies de Teatre Català. Jo no vui pas saber si hi fan la viu viu o hi passen engunies per arribar a «Igualada»; val més creure que si, que s'en poden escoltar algunes d'allí, estant, per

a fer la vergonya més crudel a la ciutat de Barcelona, que no té prou patriotisme per fer sorgir del seu fons uns homes que fassin la casa del Teatre Nacional de Catalunya. Tenim públic—encara que algú en dubti—que'l nostre poble no ha mancat ni mancarà mai quan se l'interessi de bona fè. Tenim artistes, que la desfilada vergonyosa, com una professó de la miseria, no ha acabat encara, apartant-nos tots els bons elements; tenim autors—també, encara que'ls impotents hi fassin la ganyota—i ja no manca més que l'empenta d'uns homes coratjosos i aquesta és la més difícil. Serà una llàstima però no vindrà; i és inútil declarar si ho dic amb tota la recança, pero també amb tot el convenciment, que'ls que omplim aquestes planes no ho podem dir d'altra manera.

Que més voldria jo que recular la meva profecia i cantar un *Te-Deum* catalanesc!

ANDREU MAURI



CORRESPONDENCIA

REDACCIÓ

F. R.—La vaga de tipògrafs ha produït una víctima; la actualitat de l'article vostre. Esperem que us en voldreu rescabalar, enviant-nos-en un altre.

R. G. C.—Amb molt de gust anirem publicant els seus articles, interessantíssims.

M. P.—Mercés. Queda en cartera.

J. L. i F.—Està be; però no cal que faci tan mala lletra, home

C. J.—Ho publicarem en un proper número.

P. S. i S.—Que't vol passar al balneari, aquest estiu.

J. O. i M.—Es més coix que *quell* d'allà dalt.

N. C.—Es fluixet; pero mirarem d'arreglar-lo.

I. H.—Anirà.

E. J. i T.—I perquè li fa passar tantes desgracies an aquella pobra noia?

C. A.—Ja pot veure que'ns en ocupem.

C. P. i J.—En parlarem, i, particularment, ja tindrem el gust de contestar-li.

A. F.—Si per cas, l'hauriem de publicar fragmentat en 2 o 3 números.

S. B. i G.—Hi han coses que, ja ho sabem que son difícils de dir sense relliscar; pero hi ha prudencia i prudencia.

P. F.—Llàstima d'acabament; provi d'arreglar-lo.

R. V.—Això no es un estil lliure: és llibertat.

T. X. i C.—Formuli concretament la demanda i així podrem decidir una cosa o altra. El treball es incorrecte; pero practiqui's i envii.

D. L.—D'acord; ja ho publicarem.

GARBELLANT

En un periòdic que en Català se publica a Ripoll hi hem llegit que:

«Els organitzadors de la *becerrada* que se celebrà el diumenge passat, poden estar satisfets de l'èxit obtingut. Els joves torejadors ho feren molt bé demostrant-se que encara a Ripoll hi ha qui serva primorosament l'afició al art taurí¹. El públic omplí de gom a gom la plaça. Ocuparen el palco presidencial, ataviats amb les gales de son exquisit gust, les hermoses senyoretes de la vila.»

Després d'això hem cercat en «El Pirineu Català» —que aquest és el nom del periòdic—

I no més hem trobat que «El Pirineu Català» és defensor dels interessos de Ripoll i sa comarca.

El ministre de Marina —*como que la marina no le da que hacer*— s'entreté fent comentaris dels fets d'actualitat.

Darrerament parlant amb els periodistes els ha dit que'l cas del «Concha» constituïa *una nueva página gloriosa de la marina de guerra española*.

Per lo que's veu, encara de les pallices, se'n diuen *páginas gloriosas*.

Els «Centros Comerciales Hispano-Marroques» s'han dirigit a la superioritat en queixa de que els encarregats d'introduir la civilització al Marroc han destruït un edifici-escola que allà s'havia establert amb el fi d'ensenyar als que no saben.

No s'apurin els «Centros Comerciales» que quan s'hagin destruït les escoles s'hi construiràn places de toros.

Els redactors de «Acción» troben mal fet que alguns recrutes de quota *hijos de conocidos republicanos y de prestigiosos regionalistas* hagin passat la frontera amb objecte de no anar al Marroc.

També ens fan saber que els recrutes de la seva corda hi han anat tots.

Ara per acabar-ho de arreglar hi haurien d'anar —a la guerra, no a la frontera— tots els redactors d'«Acción» amb el groom i tot.

Que fora de la única manera de que «Acción»
no's publicués mai més.

A La Bisbal de l'Ampurdà hi han mort dos o tres periòdics catalanistes. En canvi hi ha sortit «El Reformista» escrit, és clar, en *harmonioso*. Escrit ho és, pro ben escrit, això és altra cosa; afigureu-se que escriuen *hanteayer*. Aveïam si algún dia escriuràn «El Reformista» amb *h*.

Sembla que per fi serà fusellat aquell bon minyó de capità de l'exèrcit, autor de tants i tants crims.

Però sembla, també, que a certa institució li sab greu que'l capità sigui sentenciat vestint l'uniforme de la mateixa, per lo qual se busquen precedents per a degradar al reu abans de la execució.

Lo qual no deixaria d'ésser un gros absurde, doncs que prenent aquest cas per exemple, els que pertanyem a la població civil, davant d'un ciutadà que's faci reu d'un delicta que mereixi la darrera pena, demanarem per el sentenciat, que se'l vesteixi amb l'uniforme d'una certa institució.

L'Ajuntament nostre—fins a cert punt—ha subvencionat al periòdic de reis i toros «Mundo Gráfico» amb 500 pessetes per a que faci un número de propaganda de Barcelona.

Que ve a ésser com si l'Ajuntament de Madrid donès a RENAISSANCE un grapat de pessetes per a fer propaganda de la capital de Castella.

Unió Catalanista

SECCIÓ OFICIAL

Ha demanat l'adhesió amb una comunicació molt fervorosa la «Unió Nacionalista Republicana» de Tarragona, que és l'entitat d'Esquerra que s'ha fundat en aquella ciutat després de la disgregació de la «Unió Democràtica Nacionalista.»

La nova entitat ha manifestat així mateix a la «Unió Catalanista», que el dia 29 del present mes, apareixerà'l primer número del periòdic «Renovació», que serà'l portant-veu de la referida «Unió Nacionalista Republicana».

NOVES

L'Administració de RENAIXEMENT, que fins avui estava instal·lada a la Plaça del Beat Oriol, 6, s'ha traslladat al carrer de la Canuda, n.º. 45, «Llibreria Catalana».

* * *

El Concell Directiu de l'Esbart Català de Dançaires ha acordat que en tots els seus documents i comunicacions hi figurin els segells editats per les patriòtiques entitats Unió Catalanista i Associació Catalana de Beneficència.

* * *

L'anormalitat de que hem sigut víctimes, aquest període de la vaga de tipògrafs, creiem ens dispensarà de no haver-nos pogut fer eco en aquestes planes de molts actes que eren mereixedors de la nostra atenció, i que'ls nostres llegidors, se'n sabran fer càrrec, no extranyant, doncs, aquesta falta que procurarem, en vista de la normalitat, que no's repeteixi.

* * *

En la nostra Redacció i Administració, continuen obertes les llistes de subscripció per a aixecar un monument a la memòria de l'excels poeta Mossèn Cinto, i per a col·locar a St. Boi del Llobregat, una làpida commemorativa d'allí on morí el gloriós Conceller En Rafel de Casanova.

Preguem novament a tots els que hi vulguin contribuir ho fassin a la major brevetat possible, a fi de poguer fer entrega a les respectives comissions de tot lo recaudat.

* * *

L'Escola gratuïta Mossèn Cinto ha organitzat, seguint la costum dels anys anteriors, la seva «Colònia Escolar», per lo que demanant l'ajuda de tots els bons Catalans, ha publicat una patriòtica crida que no dubtem serà escoltada per tots els nostres amics, contribuint a la mida de les seves forces, a que l'èxit coroni tant sanitària com patriòtica tasca.

Tots els que desitgin contribuir-hi poden dirigir-se a l'estatje de l'Escola, Passeig de Sant Joan, 85.

* * *

Foguera Patriòtica—Festa de joventut fou la foguera patriòtica que com a inaugural de llurs tasques encengueren els joves catala-

nistes de S. Martí, *Nets dels Almogàvers*, en un dels turons del Guinardó.

A les 10 de la vetlla sortiren del Casal Nacionalista Martinenc, els companys del grup amb la bandera desplegada, i acompanyats d'un gran estol de fervents nacionalistes i llurs famílies.

A la llum de la foguera els companys Joan García, En Ramón D. Albasa i J. Ortiz, llegiren patriòtics treballs enviats per a aquest acte dels patricis Dr. Martí i Julià, M. Folguera Duràn i Pere Corominas. Seguidament feren ús de la paraula el president del Casal J. Marfull i en Loires, aquest darrer en nom de la Joventut Catalanista de Barcelona, essent molt aplaudits. El president del grup *Nets dels Almogàvers* contestà als esmentats parlaments, remerciant les paraules d'encoratjament que s'els acabava de dirigir, i feu una bonica aclaració de perquè han adoptat el nom de *Nets dels Almogàvers* i acabà amb una brillant parafràsia, dient:

«Si l'any 1714 foren els pagesos de S. Martí els qui al costat de la invicta Coronela, barraven amb llurs cossos el pas a la ciutat als exèrcits de les dues corones, som nosaltres el joves de Sant Martí els qui entrarem a la ciutat sotmesa, fins a deixar-la lliure de tirans». Aquestes paraules foren acollides amb una xardorosa salva d'aplaudiments.

Després recitaren patriòtiques poesies En Joan Pla, Isidre Rovira, Jaume Arqué i Ramón Solé, essent tots aplaudits.

Baix la batuta del mestre Pascual se cantaren un escullit programa de cançons populars, entre elles «Els Segadors» que foren corejats per tots els assistents a l'acte que segurament servaran grat record de tan bella festa.

Ben entrada la matinada retornaren els companys fins al Casal Nacionalista Martinenc, on se repetiren les notes de nostre Himne Nacional.

Entre altres s'adheriren a l'acte, la *Joventut Catalanista de Barcelona*, *Grup Via-fora*, *Associació Nacionalista Catalana* i l'*Escola Nacional Catalana*, de Belcaire, representada per son director, el nostre infadigable company en Jaume Arqué.

Bon començament de tasques el dels joves catalanistes de S. Martí. Avant, companys, i que puguem ésser un veritable fet les paraules de vostre president.

RENAIXEMENT vos envia sa més entusiasta salutació. Salut, germans!

* * *

El llorer de Mossèn Cinto.—La setmana entrant ampliarem els detalls sobre aquesta hermosa iniciativa de Na Dolors Monserdà de Macià que ja anunciàvem en el número passat. Circumstancies especials ens han privat de publicar-ho en aquest número, tal com ho havíem promès i era l' desig nostre.

* * *

El dia 20 de juny prop passat tinguérem l'alt honor de rebre l'agradable visita del fervent autor de «Breviari Romàntic» En Jacinto María Mustieles.

Trobant-se de pas a la ciutat nostra, aquest apassionat valencianista volgué estrènyer la mà dels qui, com ell, lluïtem per l'adveniment d'una futura pàtria lliure.

En Mustieles es plany de l' oblit en que els catalans hem tingut a Valencia. Allà no hi arriben els nostres llibres—i amb prou feines, nostres periòdics—mes que per a un cenacle d'escullits. I al poble qui està sedent de catalanitat no hi ha qui li porti l'aigua a la boca.

Rebi des de aquestes planes, el Sr. Mustieles la nostra efusiva abraçada de companys de lluita.

RENAIXEMENT, des del número passat, envia a la ciutat del Turia, exemplars de propaganda.

* * *

L'Escola Catalana d'Art Dramàtic.—Convocats expressament, vàrem assistir a la sessió íntima que va celebrar-se a l'«Angelus Hall» i en la qual l'Adrià Gual i el Mestre Llongueres, presentaren la tasca dels seus deixebles en aquest curs de tanteig.

De les bones impressions que'n vàrem treure, en parlarà properament als nostres llegidors, el company qui està encarregat de la secció teatral.

* * *

En la reunió de autors inèdits concursants del «Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans», celebrada a l'Ateneu Obrer del Districte tercer, s'acordà realitzar un Concurs d'obres teatrals de novells autors, per a ésser representades en un teatre públic d'aquesta ciutat, les que per sos mèrits literaris siguin dignes de premiar-se.

A l'ensem, se nomenà una comissió per a portar a terme tots els treballs necessaris conduents a la formació de una societat de novells escriptors patrocinada per aquest Ateneu, aon se reben adhesions tots els dies, de 9 i mitja a 12 de la vella.

Altres treballs s'acordà portar a la pràctica per al logro del renaixement del Teatre Català, els quals es donaran a conèixer al públic per medi de la premsa local, com aixís mateix, els noms dels senyors que formin part del jurat per a la revisió de les obres teatrals.

El problema social davant l'higiene

EDITADA en follet hem rebut la conferencia que'l Dr. R. Plà i Armengol donà a l'«Ateneu Enciclopèdic Popular» que forma part de la serie de Medecina Social i Divulgació.

El Dr. R. Plà i Armengol perteneix an aquesta joventut mèdica Catalana que amb els seus entusiasmes científics posen el nom de la nostra Medecina en lloc ben envejable. Les seves comunicacions als Congressos, els seus follets exposant diverses observacions i fets clínics, els seus articles que quasi continuament apareixen en el Boletí de l'A. i L. de C. M. de C. «Anals de Medecina» son verdaderes planes de literatura mèdica, que posen de relleu amb son indiscutible mèrit la valua del seu autor.

El seu amor a lo nostre, el seu esperit intensament Catalanesc, el porta a escriure totes les seves obres científiques en nostre idioma, fet meritori i que és digne de que sigui imitat per aquesta munió de metges Catalans que per tractar-se de d'obres científiques sembla no s'atreveixen a escriure-les en la nostra parla nacional, potser per creure's que no han d'ésser, pel fet de ser escrites en Català tant lligides com si ho són amb llengua castellana, lo qual es un llastimós erro, ja que cal solament fixarse amb lo que succeeix amb l'obra den Plà i Armengol «Diagnòstic precòç de la Tuberculosi pulmonar» la qual es vegé promptament agofada i traduïda més tard al castellà. Aquesta obra és una síntesi de tot lo dit en materia de diagnòstic de la tuberculosi. Ella és prou per a sentar la competencia i reputació mèdica de l'autor.

El Dr. R. Plà i Armengol en la conferencia que hem rebut editada en follet, se'ns mostra com a sociòleg i en estil purament literari, va exposant metòdica i raonadament tots els factors que directa o indirectament obren sobre l'individu i les agrupacions debilitant la resistencia orgànica i predisposant-les a totes les malalties.

En ordre de importància va analitzant una per una les causes que posen en perill la salut dels homes.

Les condicions del treball, en locals mancats de llum, faltats de ventilació, la vida de l'obrer obligat per les necessitats a prescindir dels preceptes higiènics vivint en cases, en barris estrets i foscos que són quasi sempre focos d'infecció. La vida de les llurs esposes que no poden respectar els seus estats especials veient-se obligades a treballar fins a les darreríes dels embarços i poc després d'haver deslliurat. L'alimentació dels obrers, la seva higiene íntima tant descuidada pels apremis de la lluita per la vida; la manca de medis per educar als fills, l'acció que la misèria grava en ells fent-los primer víctimes de l'anèmia i més tard de la tuberculosi; tot aquest quadre de la misèria humana, En Plà en la seva hermosa conferència ho posa de relleu amb vius colors de realitat.

La manca d'esplai, el treball excessiu que acaben per a portar als obrers a la ruïna del seu esperit, la falta de l'escalf de la família, lo que fa que'ls pares no puguin ni cuidar-se dels seus fills; el flagell del alcoholisme com a conseqüència d'aquesta vida atzarosa i rubleria d'inquietuts; la manca de educació, la transcendència que té per a la societat aquestes causes, en la conferència del Dr. Plà, queden exposades amb tota llur capital importància desprenent-se dels llurs raonaments la necessitat de que siguin ateses i millorades en bé de tots.

Estudia després en el decurs de la conferència la influència que té el dolor físic que porta en definitiva la pertorbació en l'actual organització social i que acaba per a conduir a la *alteració moral*.

Enumera després els estragos de la tuberculosi fixant-se especialment a Catalunya aont hi ha (segons càlcul aproximat que fa l'autor) uns 10,000 tuberculosos, deduint-ne que d'aquets van desapareixent-ne de 3,000 a 3,500 d'uns anys en altres i quina mort esdevinguda en plena florida de joventut fa que la societat tingui de preocupar-se'n fonament, puig que moltes vides que ara s'esfullen en plena joventut podrien, en bons regims i en bones condicions de vida i de treball, ésser energies consagrades a la prosperitat i riquesa de la Patria.

Fa ressaltar la necessitat de preocupar-se de les conseqüències que porta aquest estat actual de coses, i diu: «quan la societat se

fassi càrrec de l'immensa quantitat de riquesa que pert per aquests conceptes, trobarà segurament molt més barato el canvi i la millora de les actuals condicions de vida que l'haver de pagar les conseqüències d'una organització social eminentment enmalaltidora, ja que als individus lo mateix que a la col·lectivitat, li surt molt més econòmic prevenir una malaltia que haver-la de curar i patir-ne ses conseqüències».

Es tot el problema social el problema de l'higiene pública.

Sense que tots, homes de cor, filantrops polítics, homes d'estudi; cadascú desde la seva esfera d'acció, no posi com a fet primordial per a la regeneració de la humanitat el propagar la gran importància de l'higiene per a la vida dels homes; fins que tothom no's converteixi en apòstol de les seves doctrines, úniques que poden arribar a fer una humanitat potentia i forta capaç de les més grans obres; fins el dia que vegem als homes d'Estat incorporar a les lleis dels Estats, les qüestions que l'higiene té com a principis certs i positius per el millorament de les condicions de vida dels homes, fins aquell dia no s'haurà donat el pas definitiu per a l'avenir de la raça. L'higiene per si sola pot regenerar als homes i convertir-los de sers afeblits per les tantes malalties com continuament minven i debiliten les seves energies, en veritables ser superiors per la seva immunitat a totes aquelles causes que posin en perill la seva vida. Educar a les generacions amb els preceptes de l'higiene, és educar a la humanitat per a la lluita per la vida garantint la victòria. Cal en tots moments posar de relleu la seva capital importància; cal fer-ne del problema de l'higiene pública el magne dels problemes que deu abans que tot resoldre's per al bé de tots: del individu i de la societat.

I com diu l'autor al final d'aquesta conferència, per tants conceptes digne de que sigui ben llegida per la sanitària doctrina que en ella exposa, cal que l'higiene sigui amb amor estudiada i incorporada en el viure dels homes, puig que «l'higiene que no distingeix classes vol que la joia del viure la sentin cada dia més tots els homes, car ella es enfortidora, ella ennobleix, ella es font de vida ascendent, ella superioritza l'home».

JOAN ESTIL·LAS

St. Hilari, maig 1913